

Sygn. akt: III U 507/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Załęska-Bartkowiak
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Emilia Kowalczyk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 1 grudnia 2016 r. w O.

sprawy z odwołania H. K.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek odwołania H. K.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 31.03.2015r. **znak** DU- (...) - (...)

orzeka:

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż H. K. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego w okresach: od dnia 01.07.2004r. do dnia 31.12.2004r., od dnia 01.02.2005r. do dnia 31.12.2005r., od dnia 01.02.2006r. do dnia 31.12.2006r., od dnia 01.02.2007r. do dnia 31.12.2007r., od dnia 01.02.2008r. do dnia 31.12.2008r., od dnia 01.02.2009r. do dnia 30.04.2009r., od dnia 01.06.2009r. do dnia 31.12.2009r., od dnia 01.02.2010r. do dnia 31.12.2010r., od dnia 01.02.2011r. do dnia 31.12.2011r., od dnia 01.02.2012r. do dnia 31.12.2012r., od dnia 01.02.2013r. do dnia 31.12.2013r., od dnia 01.02.2014r. do dnia 31.12.2014r.;

II. w pozostałym zakresie oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31.03.2015r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego H. K. od dnia 01.07.2004r. do dnia 28.02.2015r.

W odwołaniu od tej decyzji H. K. wnosił o jej zmianę i objęcie go ubezpieczeniem. Wskazał, iż od 1991r. do końca lutego 2015r. pracował na 1/3 etatu w charakterze kierowcy-konserwatora przy Ochotniczej Straży Pożarnej w M.,

lecz umowa miała charakter dorywczy, pracował jeden dzień, dwa tygodnie lub cały miesiąc, miał też niewielkie wynagrodzenie. Podniósł nadto, że jego głównym źródłem utrzymania była praca w gospodarstwie rolnym.

W odpowiedzi na odwołanie Prezes KRUS wniósł o jego oddalenie. Wskazał, że wyłączenie H. K. z ubezpieczenia społecznego rolników nastąpiło w oparciu o art. 6 pkt 13 ustawy z dnia 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, bowiem w okresie od 01.07.2004r. do 28.02.2015r. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę zawartej z Urzędem Gminy w T. i z tego tytułu podlegał ubezpieczeniu jako pracownik.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce wyrokiem z dnia 18.08.2015r. zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że H. K. w okresie od 01.01.2015r. do dnia 28.02.2015r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-chorobowego. Natomiast w pozostałym zakresie odwołanie oddalił.

Na skutek apelacji wniesionej przez odwołującego w części dotyczącej oddalenia odwołania, Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 06.04.2016r. uchylił zaskarżony wyrok w tej części i sprawę w tym zakresie przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego. W wytycznych wskazał, że konieczne jest ustalenie, czy w okresie od 01.07.2004r. do 31.12.2014r. H. K. łączył z Urzędem Gminy w T. stosunek pracy czy umowa o świadczenie usług. W przypadku ustalenia, że była to umowa o świadczenie usług, konieczne było rozważenie, czy art. 5b ust. 1 ustawy z dnia 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników ma do tego okresu również zastosowanie.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

H. K. od 1985r. jest właścicielem gospodarstwa rolnego o pow. ok. 15ha i z tego tytułu podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników. Odwołujący był i jest nadal członkiem Ochotniczej Straży Pożarnej w M. i posiada uprawnienia do prowadzenia wozu ratowniczo-gaśniczego.

W dniu 01.06.1989r. między H. K. a Urzędem Gminy w T. została zawarta umowa o pracę w wymiarze 1/3 etatu na stanowisku mechanika sprzętu silnikowego OSP w M., która uległa rozwiązaniu z dniem 31.12.1989r. Następnie między tymi samymi stronami były zawierane kolejne umowy o pracę: od dnia 01.12.1990r. do 31.12.1990r. na stanowisku kierowcy konserwatora w OSP M. w wymiarze 1/3 etatu i od 01.01.1991r. do 28.02.2015r. na tym samym stanowisku. Na podstawie tych umów odwołujący miał obowiązek dbać o stan techniczny i sprawność motopompy i wozu bojowego używanego przez Ochotniczą Straż Pożarną w M. a także kierować tym pojazdem w razie wezwania do pożaru. Odwołujący był zobowiązany dokonywać przeglądu tego sprzętu, sam decydował, kiedy to będzie robił i ile czasu na to poświęci, nie podlegał żadnemu z pracowników Urzędu Gminy w T.. Umowa o pracę została rozwiązana za porozumieniem stron z dniem 28.02.2015r. Następnie od dnia 01.03.2015r. H. K. i Urząd Gminy w T. zawarli umowę zlecenia, na podstawie której odwołujący wykonywał takie same czynności i w taki sam sposób jak na podstawie umowy obowiązującej do dnia 28.02.2015r.

H. K. nie powiadomił KRUS o zawarciu ww. umów. Dopiero w dniu 02.03.2015r. złożył do KRUS świadectwo pracy za okres od dnia 01.01.1991r. do dnia 28.02.2015r. wskazujące, iż był zatrudniony w Urzędzie Gminy w T. w wymiarze 1/3 etatu na stanowisku konserwatora kierowcy OSP. W konsekwencji Prezes KRUS w dniu 31.03.2015r. wydał decyzję, w której stwierdził ustanie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego H. K. od dnia 01.07.2004r. do dnia 28.02.2015r.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o:

zeznania świadków: E. M. (k.24v), Z. M. (k.109v-110), J. M. (k.110), zeznania H. K. w charakterze strony (k.17-18,121), dokumenty znajdujące się w aktach rentowych w aktach osobowych.

Sąd zważył, co następuje:

Decyzją z dnia 31.03.2015r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego H. K. od dnia 01.07.2004r. do dnia 28.02.2015r.

Wobec częściowego uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 18.08.2015r. – sporny w przedmiotowej sprawie pozostał okres: **od dnia 01.07.2004r. do dnia 31.12.2014r.**

Kluczowe w niniejszej sprawie było ustalenie, czy umowa łącząca H. K. z Urzędem Gminy w T. była umowa o pracę, czy też umową cywilnoprawną.

W ocenie Sądu materiał dowodowy zgromadzony w sprawie przekonuje, że pomimo nazwy – w spornym okresie odwołujący nie był pracownikiem Urzędu Gminy w T., a była to umowa o świadczenie usług.

Ze zgodnych zeznań świadków wynika, iż odwołujący jest członkiem Ochotniczej Straży Pożarnej w M. i posiada uprawnienia do prowadzenia wozu ratowniczo-gaśniczego. Z zeznań E. M., który jest Wójtem Gminy T. i Z. M., który jest Prezesem Zarządu Gminnego Związku Ochotniczej Straży Pożarnej, wynikało, że chcieli oni, aby strażacy za swą społeczną pracę otrzymywali gratyfikację. Z tego jedynie powodu zawarto z odwołującym umowy, które nazwano umowami o pracę. Dzięki temu odwołujący otrzymywał comiesięcznie niewielkie wynagrodzenie. Do jego obowiązków należało dbanie o stan techniczny i sprawność motopompy i wozu bojowego używanego przez Ochotniczą Straż Pożarną w M., dokonywanie przeglądu tego sprzętu, przepalenie, umycie, zatankowanie, a także kierowanie tym pojazdem w razie wezwania do pożaru. Przy czym sam świadek M. stwierdził, że trudno nazwać pracą pójście raz w miesiącu i przepalenie samochodu. Natomiast J. M. jest komendantem OSP w M.. Z jego zeznań wynikało, że w M. jest około 10-15 strażaków ochotników i to oni między sobą ustalali, kto co z nich będzie robił, żeby utrzymać OSP w ich miejscowości w gotowości.

W ocenie Sądu sposób wykonywania tej umowy świadczy o tym, iż w istocie była to umowa o świadczenie usług, a nie umowa o pracę. Zgodnie z art. 22 § 1 kp przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Z zeznań świadków wynika, że odwołujący nie podlegał żadnemu pracownikowi Urzędu Gminy w T.. Sam bowiem decydował, kiedy będzie wykonywał czynności przy pojeździe i ile czasu na to poświęci, nie miał wyznaczonych godzin wykonywania czynności, nie podpisywał listy obecności, żaden z pracowników Urzędu Gminy nie wydawał mu żadnych poleceń. Podział obowiązków wynikał z wewnętrznych uzgodnień pomiędzy strażakami-ochotnikami z OSP w M., a nie z poleceń przełożonych, bo takich nie było.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, iż sposób wykonywania czynności przez H. K. świadczy o tym, że umowa łącząca go z Urzędem Gminy w T. w istocie nie miała cech umowy o pracę, gdyż nie było elementu podporządkowania i osobistego świadczenia pracy w sposób ciągły, wozem bojowym mogła też jeździć inna osoba.

Ponadto Sąd orzekając, miał na uwadze fakt, iż pisemna umowa o pracę została rozwiązana za porozumieniem stron z dniem 28.02.2015r. Następnie od dnia 01.03.2015r. H. K. i Urząd Gminy w T. zawarli umowę zlecenia, na podstawie której odwołujący wykonywał takie same czynności i w taki sam sposób jak na podstawie umowy obowiązującej do dnia 28.02.2015r.

Także okoliczność, że H. K. otrzymywał składniki wynagrodzenia, które swą nazwą odpowiadały składnikom wynagrodzenia za pracę, nie dyskwalifikuje ustalenia, że H. K. nie był pracownikiem Urzędu Gminy w T.. Z dokumentów znajdujących się w jego aktach osobowych oraz z zestawienia wynagrodzeń (k.113-114) wynika, że otrzymywał dodatek za wysługę lat, nagrodę jubileuszową i co roku „trzynastkę”. W ocenie Sądu takie nazewnictwo poszczególnych składników wynagrodzenia w sposób typowy dla umowy o pracę, było jedynie konsekwencją uporządkowania przez strony, że doszło do zawarcia umowy o pracę.

Mając to na uwadze Sąd uznał, iż H. K. i Urząd Gminy w T. łączyła w spornym okresie umowa o świadczenie usług, a nie umowa o pracę.

Wobec powyższego konieczne było rozważenie, czy do spornego okresu zastosowanie ma art. 5b ust. 1 ustawy z dnia 20.12.1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.Dz.U. z 2016r., poz.277 ze zm.). Przepis ten stanowi, że rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, został objęty innym ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie wykonywania umowy, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych pomimo objęcia go z tego tytułu innym ubezpieczeniem społecznym, jeżeli przychód osiągany z tego tytułu w rozliczeniu miesięcznym nie przekracza kwoty równej połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę, ustalonego na podstawie odrębnych przepisów.

W art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wymienione są osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia.

Art. 5b ust. 1 został wprowadzony do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników od dnia 01.01.2015r., dlatego konieczne było rozważenie, czy może mieć zastosowanie także do stanów faktycznych sprzed tej daty. W tym celu należy dokonać analizy przepisów intertemporalnych. Przepis ten został znowelizowany ustawą z dnia 23.10.2014r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014r., poz.1831), która w art.4 ust.3 stanowi, że Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego nie wydaje decyzji o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników za okresy podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym przypadające przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy osobom, które spełniały warunki określone w art. 5b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Z przepisu tego jednoznacznie wynika, że osoby, które wiąże umowa o świadczenie usług, które nie uzyskiwały przed dniem 01.01.2015r. przychodu z tego tytułu w rozliczeniu miesięcznym nie przekraczającym kwoty równej połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę, nadal pozostają w ubezpieczeniu społecznym rolników.

Możliwość skorzystania z dobrodziejstwa art.5b ww. ustawy jest szersza, bo dotyczy także osób, wobec których organ rentowy wydał przed dniem 01.01.2015r. decyzję o ustaniu ubezpieczenia społecznego rolników w związku z objęciem ich ubezpieczeniami na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych, a osoby te złożyły po tej dacie wnioski o objęcie ich tym ubezpieczeniem w okresie, którego dotyczy decyzja, o ile spełniali w okresie objętym wnioskiem warunki określone w art. 5b (art.4 ust.1 ustawy z dnia 23.10.2014r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw).

Wobec powyższego nie podlega wątpliwości, że przy spełnieniu warunków z art.4 ww. ustawy z dnia 23.10.2014r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw, odwołujący także mógł skorzystać z art.5 b ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Dlatego Sąd analizował, czy w poszczególnych miesiącach spornego okresu odwołujący uzyskiwał przychód z tytułu łączącej go umowy, w wysokości przekraczającej kwotę równą połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę. Z zestawienia wynagrodzeń za sporny okres (k.113-114) wynika, że graniczą kwotę H. K. przekroczył w styczniu w każdym roku przypadającym w latach 2005-2014, bo otrzymywał wówczas tzw. „trzynastkę”. Nadto kwotę tę przekroczył także w maju 2009r., bo otrzymał tzw. „nagrode jubileuszową”. W pozostałych miesiącach jego przychód nie przekroczył kwoty równej połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Z tych względów Sąd uznał, że poza miesiącami, w których H. K. przekroczył graniczną kwotę, podlega on ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego. Okresy te Sąd wyszczególnił w punkcie 1 wyroku, zmieniając w tym zakresie decyzję na mocy art. 477¹⁴ § 2 kpc.

Natomiast co do miesięcy, w których H. K. przekroczył przychód równy połowie minimalnego wynagrodzenia za pracę, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 kpc oddalił odwołanie.